

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MOB-R1A1P-052

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA BIAŁORUSKIEGO

Arkusz II

ARKUSZ II

POZIOM ROZSZERZONY

MAJ
ROK 2005

Czas pracy 130 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 9 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora.
4. Błędne zapisy przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Możesz korzystać ze słowników językowych.
7. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊙ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
40 punktów

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

tylko
OKE Kraków,
OKE Wrocław

--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

Arkusz zawiera dwa tematy sprawdzające tworzenie tekstu własnego w związku tekstem literackim. Wybierz jeden z nich i napisz wypracowanie. Wybrany temat podkreśl.

Тэма 1: Прааналізуй і правядзі інтэрпрэтацыю верша Масея Сяднёва *Малітва*.

Масей Сяднёў

Малітва

На коміне фабрычным сонца дагарае,
а мне дахаты йсці ці хутка?
Пад карканне варон – крыклівай зграі –
шапчу малітвы я ціхутка.

Каб шчасце у кутку маім вялося,
як птушка ценькая пад ветлым дахам,
каб хлеб і соль былі, а ўвосень
вятры не білі акяніцамі з размаху.

Каб сцерпець абьякавасць чужыны,
суродзічаў пыхлівых холад думны,
патрыятычную іх сліну,
парадны тупат тлумны.

Каб пры канцы шляхоў маіх далёкіх,
што не ўкладаюцца ні ў вёрсты ні ў мілі,
не помнячы грахоў і крыўдаў лёгкіх,
прыхільныя багі мяне багаславілі.

З кн.: *Туга па Радзіме*. Паэзія беларускай эміграцыі, Мінск, 1992

Тэма 2: **Праблема канфармізму і самасвядомасці беларусаў у п'есе Янкі Купалы *Тутэйшыя*. У працы выкарыстай погляды і выказванні Мікіты Зносака, Янкі Здольніка, Усходняга і Заходняга вучонага – персанажаў твора Я. Купалы. Прадстаў і абгрунтуй таксама свае меркаванні адносна актуальнасці гэтага пытання.**

Янка Купала

Тутэйшыя*
(выбраныя фрагменты)

Дзея першая. З'ява III

Янка – Мікіта

Янка. Гучны, як уважаю, баль у вас будзе.

Мікіта. О, так! У нашым чыноўніцкім становішчы іначай няможна. Як чуць што зблышыў, дык і пачнуцца ўсялякія суды ды перасуды: адзін будзе казаць, што па службе атрымаў паніжэнне, другі – што ў карты прагуляўся, а трэці – што скнэра, а гэта – найгорш, і так пайшла пісаць губэрня – не адцярэбішся. Становішча, меджду прочым, пане мой, абавязвае.

Янка. А вы плюнулі б на тое, хто што кажа, ды жылі сваім адумам.

Прытым, якое тут чорта чыноўніцкае становішча, калі яно ўжо не стаіць, а ляжыць, ды як яшчэ ляжыць – як трухлявая калода!

Мікіта. Меджду прочым, гэта яно ляжыць так сабе – да часу, а потым зварухнецца і падымецца.

Янка. Чакай, бабка, Пятра!.. Пакуль ваша гэта становішча ўстане, то вас саміх чэрві паточаць. Ды скажэце, калі ласка, каму і нашто патрэбна гэта ваша з мёртвых паўстанне? Ды каму, якую тут карысць вы прыносілі, як яшчэ стаялі?

Мікіта. Мы цвёрда стаялі на варце святога расійскага самаўладзтва і баранілі тутэйшую рускую народнасць ад «інародчаскага засілля». Во яно што, меджду протчым!

Янка. Няма чаго казаць – баранілі! У лапці абувалі, з торбамі пушчалі ды ў сібірскія катаргі вывозілі. Гэта называецца – баранілі!

Мікіта. А што вы, наваспечаныя рэспубліканцы, хэ-хэ-хэ! Беларусы ці як там... што вы маніцеся бараніць, бо дагэтуль, меджду протчым, вы яшчэ нічога не ўбаранілі!

Янка. Мы баронім саміх сябе ад вашай навалы.

Мікіта. А, меджду протчым, нічога не выходзіць: вашы сходкі ці там з'езды раскідваюцца, а саміх на казённы хлеб садзяць. Хэ-хэ-хэ! Раскідваюць – во, і ўсё тут.

Янка. Але, раскідваюць, але! Толькі ж думак нашых і сам люцыпар не раскідвае – бо мы служым вялікай ідэі вызвалення.

Мікіта. Усё гэта глупства. Меджду протчым, ідэя – вельмі скупая пані: ні шэлега сваім слугам не плаціць – хоча, каб на яе ўсе дарма працавалі. А ў мяне, хэ-хэ-хэ! Пане профэсар, душа рэальная: хто мне лепей плаціць, таму і служу і кіхаць хачу на ўсялякія ідэі. Мая лінія жыцця вельмі простая.

Янка. Памыляецеся, пане рэгістратар. Ваша лінія не простая – а крывабокая, – цямяцкая ваша лінія і ўжо вядзе вас туды, адкуль не варочаюцца.

Мікіта (*стукаючы кулаком па стале*). Меджду протчым... меджду протчым... вы мяне абражаеце. Я не цямяк, пане... пане дырэктар беларускай басоты.

Янка. Выбачайце, я крыху пагарачыўся. (*Выходзіць у свой пакой.*) [...]

З’ява XII

Тыя ж – Усходні вучоны – Заходні вучоны

Мікіта (*да гасцей, як увайшлі вучоныя*). Гэта адны з маіх добрых знаёмых, меджду протчым, паны вучоныя. Сустрэў іх надовечы на Губернатарскай вуліцы, дзе шукалі праўдзівых тыпаў беларускіх. Я сказаў, што адзін такі тып кватаруе ў мяне, – вось, відаць, і прыйшлі паглядзець. [...]

Мікіта (*вітаючыся з вучонымі*). Добра трапілі, меджду протчым, паны вучоныя. Вось той хэ-хэ-хэ! беларус, аб якім я вам казаў. (*Да Янкі.*) Пане настаўнік, гэта – паны вучоныя, якія вельмі цікавяцца вашым, хэ-хэ-хэ! беларускім пытаннем.

Усходні вучоны. Так вы это і есць настояшчыы беларус?

Янка. Але, пане вучоны! Дый не адзін. (*Паказваючы на Аленку, Гарошку, Ганулю.*) Во яшчэ адзін беларус і дзве беларускі.

Усходні вучоны (*паказваючы на іншых*). А це тожэ белорусы?

Янка. А так, так! Вы згадалі: яны самдзеле тожа-беларусы, з пароды рэнэгатаў і дэгэнэратаў.

Заходні вучоны. Паньске імен і назвіско?

Янка. Янка Здольнік, пане вучоны.

Заходні вучоны (*запісваючы ў нататкі, голасна*). Януш Здольніцкі. Незаводне тып Всходнё-Крэсовэго поляка з немалон дозон крві познаньско-гуральскай. Людносьць абэцне роскшэвя сень на две галэнзі родоў: племен бялорусінув і племен тэж-бялорусінув з походзэня рэнэгатув і дэгэнэратув. Мова ойчыста – огульно-польска, незвычайне удосконалёна, ено з велькон домешкон незрозуміалых слув.

Усходні вучоны (*таксама запісваючы ўперамежку з Заходнім вучоным*). Іоан Здольніков. Ісціно-русскай ціп Северо-Западной Обласці і безусловно з прымесью монгольско-фінскай крві. Народность ныне распадается на две родовыя ветві: племя – белорусы і племя – тоже-белорусы, ісходзяшчэе от рэнэгатов і дзегенэратов. Родной язык – обшчэрусскай, веліколепно усовершэнствованный, но с большой прымесью непонятных слов.

Заходні вучоны. А тэраз пан бэндзе ласкав поінфармоваць, як на бялорускім нажэчу бжмі назва ойчызны вашэй?

Янка. Беларусь, пане вучоны.

Заходні вучоны (*запісваючы*). Пшы баданю бялорусіна высветлёно надзвычайнон особлівосць, а мяновіце: вбрэв гісторычным, географічным, этнографічным, лінгвістычным і дыплёматычным баданём і расправом вшэхпольскім, ойчызнэн свон бялорусіні называён Бялорусь.

Усходні вучоны (*запісваючы ўперамежку з Заходнім вучоным*). Пры опросе белоруса выеснено необыкновенную особенносць, а іменно: вопрэкі історычэскім, географічэскім, этнографічэскім, лінгвісцічэскім і дзіпламацічэскім всероссыіскім ісследованіям і трудам, – оцечэство сваё белорусы почему-то называють Белоруссія. [...]

Дзея трэцяя. З’ява V

Янка (*да Мікіты*). Ну і дурыгаловы гэтыя вашы вучоныя!

Мікіта. Усё гэта, меджду протчым, тутэйшыя людзі: адзін дзякавы сын, а другі – арганіставы. [...]

* Тэкст захоўвае арыгінальны правапіс

CZYSTOPIS

A series of horizontal dotted lines for writing, enclosed in a vertical border on the right side.

A series of horizontal dotted lines for writing, contained within a vertical border on the right side of the page.

A series of horizontal dotted lines for writing, enclosed in a vertical border on the right side.

A series of horizontal dashed lines for writing, contained within a vertical rectangular border.

BRUDNOPIS